

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere

Den norske forfatterforening

Norsk Forfattersentrum

Høringssvar- evaluering av Den kulturelle skolesekken

Vi viser til brev fra Kultur- og kirkedepartementet angående evaluering av Den kulturelle skolesekken (DKS). Vi ser det som svært positivt at departementet velger å sende denne rapporten ut til høring av de involverte parter for å få et godt bilde av hvordan DKS fungerer, og hvordan den kan utvikles og bedres.

I høringssvaret vil vi vise at evalueringsrapporten har så store svakheter at den ikke bør tillegges stor vekt for den videre utviklingen av DKS. Det er tatt for lite hensyn til målene som er satt opp for Den kulturelle skolesekken.

Innledningsvis finner vi det derfor nødvendig å minne om disse målene:

- Å medvirke til at elever i grunnskolen får et profesjonelt kulturtilbud.
- Å legge til rette for at elever i grunnskolen skal få adgang til, gjøre seg kjent med og få et positivt forhold til kunst og kulturuttrykk av alle skag.
- Å medvirke til å utvikle en helhetlig innlemmelse av kunstneriske og kulturelle uttrykk i realisering av skolens læringsmål.

I høringssvaret vil vi først ta for oss evalueringsrapporten, dernest redegjøre for forfatterne og litteraturens kår i DKS, vi vil redegjøre for hvilke erfaringer vi har og komme med noen konkrete forslag til forbedringer.

Evalueringsmetode, datagrunnlag og konklusjon

Metode og utvalg

Det er hovedsakelig valgt en kvalitativ metode med "delvis strukturerte intervjuer", fordelt mellom telefonintervjuer, klassiske dybdeintervjuer og såkalte duo-intervjuer (to og to sammen i den yngste informantgruppa). Metodens mål er å gå i dybden av problemstillingene gjennom å søke betydningen i informantenes meninger og utsagn – og slik sett få en dypere forståelse av virkeligheten, altså forstå *hvorfor*, ikke først og fremst å generalisere. Metoden krever et særdeles grundig forarbeid i forhold til definering av problemstillinger, begreper, variabler og utvalgsriterier (stratifisering), og ikke minst byr den på utfordringer i arbeidet med analysen. Slik vi ser det, har rapporten store svakheter på flere av disse punktene:

- Rapporten mangler et metodisk og teoretisk fundament.
- Kvalitet, som er et av suksessmålene i DKS, er ikke definert (uklar begrepsbruk).
- Analysen er mangelfull; rapporten dokumenterer få funn og opererer for en stor grad på et deskriptivt nivå, ved at det innsamlede materialet i liten grad blir analysert og bearbeidet. Nytteverdien er således lav.
- Utvalget av informanter er for snevert:
 - o **Brukerne:** Det hadde vært ønskelig at det var kartlagt synspunkter fra elever fra flere klassetrinn, i både barne- og ungdomsskole. Vi setter et stort spørsmålstegn ved at 38 elever på grunnskolens 4. trinn blir ansett som representativt når DKS omfatter alle elever i grunnskolens klasse 1-10.
 - o **Kunstnerne:** Synspunkter fra kunstnere som turnerer i regi av DKS, kommer lite frem i rapporten.

- o **"Aktører fra kunst- og kulturfeltet":** For liten spredning mht. hvilke kunst- og kulturfelt som er representert i informantgrunnlaget. Rapporten forsvarer avgrensningen med at nytteverdien fra andre aktører vil være lav, ettersom disse andre aktørene er vant til å tenke strategi og opptre som kulturpolitiske aktører (!).
- Verken intervjuguider eller evalueringsskjemaer er vedlagt rapporten, noe som gjør det vanskelig å vurdere validitet og reabilitet.
- **Metodisk tilnærming:** Vi mener at evalueringen kunne sikret et bredere datagrunnlag gjennom flere tilnærminger enn en-til-en dybdeintervjuer, uten at dette hadde vært fordyrende for selve undersøkelsen. For eksempel kunne man samlet eldre elever i fokusgrupper (gruppeintervjuer) og man kunne samlet kunstnere og andre aktører i workshops eller analytiske verksteder. Disse teknikkene åpner i større grad for kreativitet og løsningsorienterte innspill, og kunne bidratt til å "løfte" rapporten opp fra det rent deskriptive, ikke-analytiske nivået den dessverre nå har.

Definisjoner og begrepsbruk

Rapporten er preget av upresis begrepsbruk:

- Begrepene *dialogisk* og *monologisk* formidlingsmodell anvendes både om formidlingsmodeller og om relasjoner mellom aktørene.
- Begrepene anvendelse er unyansert, og glir over i bruk av begrepene *aktiv* og *passiv* i deler av rapporten. Tilsynelatende passiv deltakelse fra elevens side under en konsert, betyr ikke nødvendigvis at kunstformidlingen er monologisk.
- Språket er i store deler av rapporten teoretisk, men brytes så av nesten naive uttrykk ("byskole", "landskole", "rik fetter" m.m) og til dels ubehjelpelige setninger. Et lite eksempel fra s. 153: "Vi ble vist inn på lærerværelset (...) Der møtte vi mange lærere."

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere (NBU):

Litteraturens og forfatternes rolle er lite belyst i rapporten. Vi viser til DKS-målene ovenfor, og presiserer at vi i det følgende omtaler litterære arrangement og forfatterbesøk som kunstformidling.

Ingen sentrale midler

Litteratur- og forfatterformidling innen DKS skjer i regi av fylkene, kommunene og til dels den enkelte skole/ bibliotek. Det medfører at det kan bli noe tilfeldig om, og hvor ofte, elevene får litteraturformidling/forfatterbesøk.

Ulik geografisk fordeling.

En statistikk fra Norsk Forfattersentrum over antall formidlede forfatterbesøk de to siste år viser at fylkene Oppland og Rogaland ligger på topp i antall formidlinger, mens Nord-Trøndelag og Finmark ligger på bunnen.

Tallene for Oppland er 238 i 2005 og 189 i 2006. Nord-Trøndelag har 5 formidlinger i 2005 og 0 i 2006, mens tallene for Finmark er 0 i 2005 og 32 i 2006. Dette gir en indikasjon på at litteraturformidling i fylkene vektlegges svært forskjellig.

Minstekrav

Det burde fastsettes et minstekrav som for eksempel tre forfatterbesøk eller litterære arrangement i løpet av det ti-årig grunnskoleløpet.

Profesjonalitet og kvalitet - forfattere

I målene for skolesekken vektlegges profesjonalitet, men det er ikke satt av sentrale midler til profesjonalisering av forfatterbesøk. Forfattere som turnerer mye i skole og bibliotek er for en stor del selvlærte og har profesjonalisert seg via prøving, feiling og tilbakemeldinger fra lærere og bibliotekarere. Noen få fylkeskommuner har satt av penger til produksjonsutvikling av forfatterbesøk og litterære arrangementer. For å sikre kvalitet på forfatterbesøk / litterære arrangement i DKS ville

det være ønskelig at det fantes en instans hvor forfattere kunne få veiledning og hjelp til å utarbeide mer profesjonelle presentasjoner og eventuelt også litterære produksjoner.

Profesjonalisering og kvalitet – skoler og bibliotek

De ulike fylkers og kommuners opplegg for forfatterturnéer er sterkt varierende. Informasjonsflyt er et problem. Informasjonen skal passere mange ledd: fra arrangør i fylke til forfatter, og fra arrangør til skolens administrasjon videre til kulturkontakt til lærer, fra lærer til elev og til foreldre.

Mange forfattere har opplevd å komme til en skole der forfatterbesøket ikke er forberedt. Mange har fått dårlig veibeskrivelse, overnattingsforhold er dårlige, man kan ikke få servering på hotellet/overnattingsstedet, og i noen tilfeller heller ikke kjøpe mat fordi butikken er stengt, eller fordi det ikke finnes butikk på stedet i det hele tatt.

Bibliotekene er som oftest mer profesjonelle til å ta imot forfatterbesøk. Her er det også færre folk å forholde seg til, og informasjonsflyten derfor betydelig bedre.

Mer enn spenningskurve - skolens og lærernes eierforhold til forfatterbesøket / litteraturformidlingen

Det gode forfatterbesøket er helt avhengig av at læreren har et eierforhold til forfatterbesøket og har fått god informasjon på forhånd. Lærernes mottakelse og presentasjon av forfatterbesøket farger gjerne elevenes opplevelse, dette kommer ikke frem av evalueringsrapporten.

Forfatterbesøket skal være en opplevelse av litteratur som kunst. En opplevelse utover ren formidling av skrive-teknikk - eller undervisning om spenningskurve - som jo nevnes flere ganger i evalueringsrapporten. Forfatteren skal formidle litteratur utover det pedagogiske som lærerne og læreboka formidler.

Målbart

Effekten av et forfatterbesøk/ litterært arrangement er målbart: utlånsfrekvensen av den aktuelle forfatters bøker øker på biblioteket/ skolebiblioteket, det viser bibliotekstatistikkene.

Nasjonalt nettverk for litteratur i DKS

NBU har sammen med Norsk Bibliotekforening tatt initiativ til at det er blitt dannet et nasjonalt nettverk for litteratur i Den kulturelle skolesekken. Medlemmene i dette nettverket er DKS-fylkeskontakter og fylkesbibliotekarere. Hensikten er å samarbeide om litteratur i DKS på tvers av fylkesgrensene, som for eksempel om litterære produksjoner og kvalitetssikring av forfatterbesøk.

Økonomi

Det finnes ingen sentrale midler for utvikling av litterære produksjoner og forfatterbesøk i DKS. NBU mener det er behov for dette. Slik det fungerer nå utvikles litterære produksjoner, i den grad det utvikles, i det enkelte fylke eller som samarbeid mellom to-tre fylker. Dette er kostbart, og bare et mindretall av landets grunnskoleelever får glede av resultatet.

Konklusjon:

NBU ser det som viktig at det settes et minstekrav til litteraturformidling og forfatterbesøk for DKS. Det bør settes av midler sentralt til utvikling av litterære produksjoner og utvikling av forfatterbesøk.

Norsk Forfattersentrum (NF):

Vurdering av fordelingen av DKS-midler

Rapporten problematiserer overhodet ikke hvordan økonomien er fordelt på de forskjellige kunstuttrykkene:

- Ingen av tippemidlene fordelt via Stortinget går til Norsk Forfattersentrum eller andre sentrale litteraturformidlere.

- Evalueringen er klar på at de økonomiske føringene har konsekvenser (2.4) og at ”makten følger pengene” (1.2.5) – men ser ikke nærmere på hvordan økonomien er fordelt på kunstartene.

Vi ser litteraturen som taperen i DKS etter som de fleste andre kunstarter blir støttet. Hvis mangelen på belysning av disse problemstillingene står fast, vil litteraturens rolle i DKS være en svært trist lillebrorstatus.

”Eierskap” og kvalitet i DKS

Rapporten fastslår at det er spenninger mellom skole- og kultursektoren, men gjør ingen analyser eller rapporterer funn som kan peke mot forslag til forbedringer eller brobygging. I evalueringens punkt 2.4 finnes det et tilløp til konklusjon: ”... foreløpig er det kultursiden som oppfatter seg som ”eiere” av ordningen, mens skolesiden opplever seg som ”mottakere” på ulike måter.”

Vi tillater oss derfor et konkret eksempel fra egen hverdag som på alle måter gjør møtet mellom forfatter og skole kvalitativt bedre, og som vil kunne være et nyttig tiltak for flere aktører i DKS.

I forkant av de årlige skoleturneene i Oslo gjennomfører NF tverrfaglige møter mellom turnéforfatterne og de lærerne som skal ha forfatterbesøk. Disse miniseminarene er et slags motivasjons- og orienteringsmøte for begge parter i en hyggelig og uformell setting, for å avklare forventninger, bli litt kjent på forhånd etc. Resultatet av dette enkle tiltaket er overveldende; det viser seg gang på gang at kvaliteten på forfatterbesøkene er høyest i de klassene hvor læreren har vært på et slikt treff – elevene er bedre forberedt og lærerne føler mye større eierskap til forfatterbesøkene (denne vurderingen er basert på tilbakemeldinger fra lærere og forfattere).

Denne typen kompetanseheving og kvalitetssikring hadde det vært svært ønskelig at en evaluering som skulle vurdere gjennomføringen av målsettingen for DKS analyserte, men dette har dessverre ikke skjedd.

Norsk Forfattersentrums rolle i DKS

Norsk Forfattersentrum (NF) er den sentrale formidleren av forfattere innenfor skolesekken. NF har formidlet litteratur og forfattere i 38 år, og innehar en høy grad av profesjonalitet og kompetanse når det gjelder formidling til skoleverket.

I enkelte fylker – eksempelvis Oslo, søker Norsk Forfattersentrum DKS-midler fra Utdanningsetaten til å gjennomføre forfatterbesøk (og andre tiltak som bl.a. skrivekurs). Forfatterturneene blir lagt opp av NF, og målet er at alle niendeklasser i Oslo skal ha ett forfatterbesøk, noe som vil si at nær 200 skoleklasser er involvert. Midlene vi mottar dekker ikke administrasjon, planlegging og gjennomføringen av forfatterbesøkene, kun honorar til forfatterne. Alt annet dekkes av NF. (I andre fylker, hvor NF ikke selv planlegger turneene, blir likevel de fleste forfatterbesøk formidlet gjennom oss).

I evalueringsrapportens vurdering av bruk av DKS-midler er det ikke tatt stilling til om mangelen på bidrag til administrative utgifter er en heldig eller uheldig situasjon. For at Norsk Forfattersentrum i det hele tatt skal kunne være med på å legge litteratur i skolesekken, må vi bidra sterkt med egne ressurser og midler, - til og med subsidiering av forfatterbesøk i skolene. Det er selvsagt at Norsk Forfattersentrum ser dette som en problemstilling som burde vært belyst i evalueringen.

Behovet for en nasjonal aktør

Rapporten etterlyser fellesløsninger for litteraturfeltet i forhold til honorarfastsettelse, kompetanseutvikling og brobygging mellom kunst- og skolesiden (pkt 3.3.4, 3.3.7 og 4.6.3). Norsk Forfattersentrum starter i løpet av 2007 opp ”Litteraturbruket” (delvis etter modell av Scenekunstbruket), hvis målsetting er å bli et koordinerende kompetansesenter for kvalitetssikring og utvikling av litterære produksjoner og forfatterbesøk i skolesekken. Tiltaket finansieres delvis

gjennom tilskudd fra Kulturrådet, Fritt Ord, NBU og Norsk Forfattersentrums egne midler, i første omgang for ett år.

Vårt håp er at tiltaket skal kunne utvikles til en permanent ordning i DKS, men dette vil avhenge av at det avsettes midler sentralt etter at prøveperioden er over.

Konklusjon:

Norsk Forfattersentrum ser evalueringen av DKS som meget mangelfull. NF ønsker å være delaktige i å sikre kvaliteten på litteraturen i DKS; samt øke litteraturdelen betraktelig. For å oppnå dette trenger litteraturen bistand sentralt, samt et økt fokus på samarbeid mellom de forskjellige aktører.

Anne Oterholm
Formann
Den norske Forfatterforening

Ingvild C. Herzog
Leder
Norsk Forfattersentrum

Kari W. Sverdrup
Formann
Norske Barne- og
Ungdomsbokforfattere